

อักษรไทน้อยยุคโลกาภิวัตน์

ยุทธพงศ์ มาตย์วิเศษ*

บทคัดย่อ

กล่าวถึง ความเป็นมาของอักษรไทน้อยหรืออักษรลาวเก่าที่เคยใช้อยู่ในชุมชนลุ่มน้ำโขงตอนกลาง ตั้งแต่สมัย พระยาโพธิสาลราชเจ้าแห่งอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระไชยเชษฐาธิราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ประมาณ 400 ปีล่วงมาแล้ว และคนลุ่มน้ำโขงยังคงใช้บันทึกเรื่องราวต่างๆ ประเภท “คติโลก” ตลอดมา จนกระทั่งถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อมีการแบ่งแยกดินแดนสองฝั่งโขงในยุคล่าอาณานิคมเป็นต้นมา อักษรไทน้อยค่อยๆ เลือนหายไปจากความนิยมของคนอีสาน ผู้เขียนตระหนักถึงคุณค่าของอักษรไทน้อยในฐานะเป็นเครื่องมือในการบันทึกและสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขง ประกอบกับกระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูอักษรท้องถิ่นตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิทางภาษาขององค์การยูเนสโกทำให้ผู้เขียนเกิดแรงบันดาลใจที่จะบูรณาการอักษรไทน้อยสำหรับคอมพิวเตอร์ พร้อมอธิบายการใช้งานอักษรไทน้อย สำหรับคอมพิวเตอร์และข้อจำกัดต่างๆ

หัวเรื่อง : ภาษาไทน้อย -- ตัวอักษร ; คอมพิวเตอร์ -- รหัสภาพไทน้อย

แบบอักษรคอมพิวเตอร์ -- การออกแบบและการสร้าง

อักษรไทน้อยในการรับรู้ของคนลุ่มน้ำโขง

เป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าตัวอักษรเป็นสิ่งบ่งชี้ความเจริญทางอารยธรรมของกลุ่มชนในโลกนี้แม้จะมีภาษาพูดต่างๆ มากมายกว่า ๖,๐๐๐ ภาษา แต่มีการประดิษฐ์ตัวอักษรมาใช้ในการสื่อสารไม่มากนัก

"อักษรไทน้อย" หรือ"อักษรลาวเก่า" ในการรับรู้ของคนรุ่นก่อนในดินแดนลุ่มน้ำโขง เป็นอักษรที่เคยรับใช้ชุมชนลุ่มน้ำโขงตอนกลาง ตั้งแต่สมัยอาณาจักรล้านช้างทั้งใน

ดินแดนประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและภาคอีสานของประเทศไทย ในปัจจุบัน มีหลักฐานปรากฏในศิลาจารึก ที่วัดแดนเมือง จังหวัดหนองคาย ระบุปีที่จารึก พ.ศ.๒๐๗๓ ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระยาโพธิสาลราชเจ้ากษัตริย์ครองอาณาจักรล้านช้าง และตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระไชยเชษฐาธิราชแห่งอาณาจักรอยุธยา นับถึงปัจจุบันเป็นเวลา กว่า ๔๐๐ ปี ที่อักษรไทน้อยได้โลดแล่น ส่งผ่านเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรมของคนลุ่มน้ำโขงมาโดยตลอด

*อาจารย์ โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ yoothepong@chaiyo.com

อักษรไทน้อยถูกกำหนดหน้าที่ในการบันทึกวรรณกรรมลายลักษณ์ประเภท "คติโลก" ของคนกลุ่มน้ำโจง โดยใช้บันทึกเรื่องราวนิทานตำนาน คตินิยม นอกพุทธศาสนาเป็นหลัก ดังปรากฏคำภีร์ใบลานฉบับต่าง ๆ เช่น วรรณกรรมเรื่องสินไซ จำปาสีตัน ผะหยา อินทียานสอนลูก พงสาวดาร และตำรายา เป็นต้น ซึ่งวรรณกรรมท้องถิ่นเหล่านี้ล้วนเก็บซ่อนโลกทัศน์ ภูมิปัญญาและวิถีชนของคนกลุ่มน้ำโจงไว้อย่างมากมาย

อักษรไทน้อยจึงเป็นสื่อบันทึกเรื่องราวสำคัญสำหรับการรับรู้และเรียนรู้ของคนกลุ่มน้ำโจงเป็นภาษาเขียนที่ถือได้ว่าเป็นภาษาราชการกลางในการสื่อสารประเภทลายลักษณ์ที่สำคัญของคนแถบนี้

แม้การจารึกอักษรไทน้อยในอดีตต้องใช้ความพยายามสูง เนื่องจากต้องจารึกลงบนแผ่นหิน โลหะ หรือใบลาน แต่คนกลุ่มน้ำโจงต่างมีความเพียรที่จะสร้าง โดยเฉพาะการจารเรื่องราวสำคัญลงบนใบลาน เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา โดยมีความเชื่อว่าเสียงของคมเหล็กจารที่กรีดตัดเส้นใยของใบลานนั้นจะดังสนั่นขึ้นไปถึงทวยเทพทั้งหลายถึงสวรรค์ชั้นนอกนิรฐพรหม ซึ่งเป็นพรหมโลกชั้นสูงสุด ด้วยเหตุนี้คนกลุ่มน้ำโจงจึงทุ่มเทต่อการสร้างคำภีร์ใบลาน และใช้คำภีร์ใบลานเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ สืบต่อกันเรื่อยมา

การลดบทบาทอักษรไทน้อยจากวิถีคนอีสาน

อักษรไทน้อยได้รุ่งเรืองอยู่ในดินแดนกลุ่มน้ำโจงจนกระทั่งในที่สุดได้ลดความสำคัญลงเป็นลำดับ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ สมชาย นิลอาธิ (๒๕๔๔ : ๑๕) ได้ลำดับเรื่องราวการลดบทบาทของอักษรไทน้อยในการรับรู้ของคนอีสานไว้ดังนี้

ปี พ.ศ.๒๔๓๕ ได้มีการจัดตั้ง "โรงเรียนหลวง" ขึ้นในวัดที่อยู่ใกล้จวนผู้ว่า

ปี พ.ศ. ๒๔๔๑ มี "ประกาศจัดการเล่าเรียนในหัวเมือง" เป็นช่วงเริ่มต้นของการใช้แบบเรียนที่จัดพิมพ์จากส่วนกลาง แต่เนื่องจากสถานที่สำหรับศึกษาเล่าเรียนยังต้องอาศัยบริเวณหอแจก หรือที่เรียกว่าศาลาการเปรียญในวัดเป็นห้องเรียน และการจัดพิมพ์เอกสารแบบเรียนฉบับอักษรไทยังมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถจัดพิมพ์เผยแพร่ได้อย่างทั่วถึง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้อักษรท้องถิ่นอีสานทั้งอักษรตัวธรรม ตัวขอม และตัวไทน้อย ยังคงทำหน้าที่รับใช้ชุมชนอีสานในฐานะตำราเรียนในโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษาสมัยนั้นเรื่อยมา

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๔๒ ได้มีพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์กำหนดให้พระสงฆ์มีหน้าที่ "บำรุงการศึกษาในวัด" โดยมีกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส (สมณศักดิ์เวลานั้น) เป็นผู้บัญชาการทั่วไป โดยมีกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้สนับสนุน

อย่างไรก็ตามจำนวนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัดใน พ.ศ.๒๔๔๓ ยังมีเพียง ๓๓๐ แห่ง จากจำนวนวัดทั่วประเทศประมาณ ๘,๐๐๐ วัด

ปี พ.ศ.๒๔๕๓ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายในรัชกาลที่ ๕ จำนวนโรงเรียนในวัดได้เพิ่มอย่างรวดเร็วถึง ๒,๕๓๖ แห่ง และเพิ่มขึ้นเป็น ๓,๒๓๕ แห่งในปี พ.ศ.๒๔๕๔

การเข้ามาของอิทธิพลอักษรไทยส่วนกลางในช่วงต้นจึงน่าจะยังมีอิทธิพลต่ออักษรท้องถิ่นไม่มากนัก เนื่องจากยังปรากฏหลักฐานการสร้างคำภีร์ไบเบิลด้วยอักษรธรรมและอักษรไทยน้อยกันอย่างแพร่หลาย

ในสมัยรัชกาลที่ ๖ เมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.๒๔๖๔ จึงทำให้การจัดการศึกษามีการจัดการที่โรงเรียน แทนการจัดการเรียนในวัด และมีการเรียนหนังสือไทยอย่างแพร่หลาย ในที่สุดอิทธิพลของอักษรไทยจึงเข้ามาแทนที่ ทำให้อักษรไทยน้อยลดความสำคัญลง

อย่างไรก็ตามผู้เขียนยังมีทัศนคติต่อการเสื่อมความนิยมในการใช้อักษรไทยน้อยในท้องถิ่นอีสานอีกประการหนึ่งคือ อิทธิพลทางด้านการเมือง กล่าวคือ การที่ดินแดนลุ่มน้ำโขงอันเป็นดินแดนร่วมวัฒนธรรมเดียวกัน เรียกกันว่าเป็น "บ้านพี่เมืองน้อง"ซึ่งหมายถึงความเป็นกลุ่มชนที่มีความผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง ดังจะเห็นจากบันทึกและตำนานต่างๆ ที่ว่า "คนกลุ่มนี้เกิดมาร่วมเผ่าพันธุ์เดียวกัน"

ในที่สุดเมื่อมีการแบ่งแยกดินแดนสองฝั่งโขงในยุคล่าอาณานิคมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา จึงเป็นจุดเริ่มสำคัญของช่องว่างทางความคิดของกลุ่มชน ๒ ฝั่ง ตลอดจนเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการสร้างความแตกต่างทางอัตลักษณ์ระหว่างคนสองฝั่ง

ดังปรากฏ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๒ หลังจากสยามเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้ฝรั่งเศส ๖ ปี เพื่อเหตุผลสำคัญทางการเมือง และกระแสคุกคามจากการล่าอาณานิคม รัชกาลที่ ๕ จึงโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อดินแดนที่เป็นมณฑลชั้นนอกที่ยังคงอยู่ในปกครองของสยาม เพื่อไม่ให้ดินแดนที่เคยเรียกว่า "ลาว" เกิดความแตกต่างจากสยาม จากมณฑลลาวพวนจึงเปลี่ยนมาเป็นมณฑลฝ่ายเหนือ มณฑลลาวกาวเปลี่ยนเป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นการตอกย้ำการสร้างความแตกต่างระหว่างคนสองฝั่งโขง

การเมืองเป็นแรงผลักดันที่เร่งการปรับตัวเป็น "สยาม" ของคนอีสาน เป็นจุดหักเหที่ไม่อาจมองข้ามในการลดบทบาทของการใช้อักษรไทยน้อยของกลุ่มวัฒนธรรม **"ข้าวเหนียว ส้มตำ หมอลำ ปลาแดก"**

แรงผลักดันดังกล่าวยังส่งผลต่อการน้อมรับภาษาและวัฒนธรรมของส่วนกลางอย่างไม่มีเงื่อนไข โดยเฉพาะภาษาของส่วนกลางที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเรียนรู้วิทยาการใหม่ๆ ในการบ่งชี้ความเป็นชาวสยาม

แม้ทัศนคติที่น่าสนอนี้จะอยู่บนกรอบแนวคิดของท้องถิ่นนิยม แต่ก็น่าจะอยู่ในวิสัยที่ทำความเข้าใจได้ไม่ยากนักในฐานะคนในที่ตั้งสะท้อนทัศนคติในช่วงเวลาหนึ่งของประวัติศาสตร์วัฒนธรรม

อักษรไทยน้อย หรือที่นิยมเรียกกันว่าเป็นอักษรลาวเก่าจึงค่อย ๆ เลือนหายและหมดบทบาทไปจากความนิยมของคนอีสานในที่สุด เพียงเพราะปฏิเสธความเป็น "เสี้ยว" หรือ "ลาว" ซึ่งต่างจากชนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงที่ได้พัฒนาอักษรไท

น้อยหรืออักษรลาวเก่ามาเป็นต้นแบบอักษรลาวที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

คุณค่าของอักษรไทน้อยกับวิถีคนอีสาน

จากเนื้อหาที่นำเสนอในส่วนแรกสะท้อนถึงความโดดเด่นของอักษรไทน้อยในฐานะเครื่องมือในการบันทึกและสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขง ทั้งยังเป็นภูมิปัญญาสำคัญของกลุ่มอัตลักษณ์ในวิถีวัฒนธรรม "ข้าวเหนียว ส้มตำ หมอลำ ปลาแดก" ดังที่ปรากฏอักษรไทน้อยในจารึกศิลา โลหะ กำป็ร์ไบลาน และแผ่นกระดาษ ดังที่ปรีชา พิณทอง (๒๕๔๐ : คำนำ) ได้เขียนคำนำในหนังสือประเพณีโบราณไทยอีสาน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑ ความว่า

"หนังสือประเพณีโบราณไทยอีสานเล่มนี้ ข้าพเจ้าเรียบเรียงขึ้นโดยอาศัยการค้นคว้าจากหนังสือโบราณบ้าง จากปากคำและจดจำจากท่านผู้รู้ทั้งหลายบ้าง"

อักษรไทน้อยในมิติทางวัฒนธรรมจึงยังคงเสน่ห์ที่หอมหวานเนื่องจากเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. คุณค่าในฐานะสิ่งบ่งชี้อัตลักษณ์ของกลุ่มชนลุ่มน้ำโขง ที่มีการส่งสมวัฒนธรรมภูมิปัญญา สร้างบ้าน แปลงเมือง ให้เจริญรุ่งเรืองเป็นแห่งอารยธรรมสำคัญของภูมิภาคอุษาคเนย์ อักษรไทน้อยจึงเป็นความบริสุทธิ์ของภูมิปัญญาลุ่มน้ำโขงที่โดดเด่น

๒. คุณค่าในฐานะเครื่องมือในการบันทึกอารยธรรมของกลุ่มชนลุ่มน้ำโขง ดังเช่น

พงสาวดารดินแดนลุ่มน้ำโขงที่ถูกเก็บบันทึกไว้ด้วยอักษรไทน้อย วรรณกรรม หรือนิทานต่าง ๆ ที่อุดมไปด้วยโลกทัศน์ของผู้แต่งที่เก็บซ่อนโลกทัศน์ชุมชนไว้อย่างสวยงาม

๓. คุณค่าในฐานะสื่อสารสนเทศของกลุ่มชนลุ่มน้ำโขง เนื่องจากความรู้ทั้งหลายถูกบันทึกด้วยอักษรไทน้อยและส่งทอดมาถึงอนุชนอักษรไทน้อยจึงเป็นครุคนสำคัญของลุ่มน้ำโขงที่ไม่อาจทอดทิ้ง

จากผลการศึกษาของ สถาบันวิจัยภาษามหาวิทยาลัยมหิดลพบว่า ภาษาไทยอีสานยังมีผู้ใช้พูดในท้องถิ่นอีสานอยู่ถึง ๑๑ ล้านคน ซึ่งนับว่าไม่อยู่ในภาวะวิกฤติ แต่การใช้คำศัพท์หรือสำนวนในปัจจุบันล้วนรับอิทธิพลจากคำศัพท์และสำนวนภาษาจากภาคกลางเป็นส่วนใหญ่ ผิดกันแต่สำเนียงที่ใช้เป็นสำเนียงอีสานเท่านั้น

แต่ที่น่าจะเป็นปัญหาเข้าขั้นวิกฤติคือ ภาษาเขียนซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีบทบาทในการบันทึกความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม คำสอน ฯลฯ ที่คนสมัยก่อนบันทึกไว้บนใบลาน หรือวัสดุจารึกต่าง ๆ ที่ถูกละลายจนนำวิตก โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่เกิดกระแสโลกเดียวได้ลดทอนบทบาทของภาษาในกระแสรองซึ่งมีอยู่หลากหลายให้คล้อยตามภาษาในกระแสหลัก อิทธิพลของการปลูกฝังทัศนะเรื่องชาติตั้งแต่ยุคล่าอาณานิคมของตะวันตกได้ทำให้กลุ่มชนในวัฒนธรรมกระแสรอง หรือวัฒนธรรมท้องถิ่นเกิดทัศนคติลบกับภาษาท้องถิ่นของตน จนกลายเป็นการละลายทอดทิ้งและปฏิเสธไปในที่สุด

พระธรรมราชานุวัตร (๒๕๓๗ : ๑) อดีตเจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนมได้สะท้อนทัศนะเกี่ยว

กับการลดความสำคัญและบทบาทของภาษาท้องถิ่นว่า

"... พวกเราอาศัยคำร่าต่างประเทศเป็นหลักในการค้นคว้า ไม่สนใจในการจับตำรับตำราบรรพบุรุษขึ้นมาพิจารณาและเลือกเฟ้นเอาเนื้อหาในมรดกวรรณคดีนั้นๆ มาเผยแพร่ ร้ายไปกว่านั้น ตัวอักษรพื้นเมืองเดี๋ยวนี้อันซึ่งเป็นผู้รับภาระบรรจุนบธรรมเนียมนวัตกรรมศิลปกรรมของโบราณไว้ อนุชนอ่านกันไม่ค่อยออกและไม่พยายามที่จะอ่านด้วย เพราะเห็นว่าล้าสมัย ที่จริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ สิ่งที่มีค่าฝังจมอยู่ในหนังสือนั้นมากจนเกินคาดหมายของผู้รู้จักประโยชน์"

แม้อักษรไทยน้อยจะลดบทบาทลงจากสังคมอีสาน แต่ด้วยคุณค่าและความสำคัญจึงได้เกิดกระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูจากหน่วยงานต่างๆ เช่น โครงการวิจัยนำร่องการบูรณาการตัวเขียนไทยน้อยเข้าสู่ระบบการศึกษา สนับสนุนโดยศูนย์วิจัยพหุลักษณะ สังคมกลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น (พรสวรรค์ พลอยแก้ว, ๒๕๔๘ : ๑๔๕) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางภาษา และยกระดับบทบาทหน้าที่ของภาษาลาวอีสานในฐานะภาษาราชการระดับท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน

อักษรไทยน้อยยุคโลกาภิวัตน์

การให้ความสำคัญกับท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นการเปิดประวัติศาสตร์ก้าวสำคัญของการฟื้นฟูอักษรท้องถิ่นตามปณิญาสาถกกล่าว

ด้วยสิทธิทางภาษา (Universal Declaration on Linguistic Rights) ประกาศโดยยูเนสโก เมื่อเดือนมิถุนายน ที่เมืองบาเซิล ประเทศสเปน ที่ระบุว่าบุคคลมีสิทธิที่จะใช้ภาษาของตนในทุกสถานการณ์

อักษรไทยน้อยสำหรับคนอีสานที่ได้ห่างเหินมาเป็นเวลานานจึงได้รับแรงกระตุ้นให้เกิดการฟื้นฟู แต่ช่วงรอยต่อที่หายไปเป็นเวลาร่วมร้อยปีเป็นอุปสรรคไม่น้อยต่อการฟื้นฟู นอกจากนี้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้เป็นโจทย์สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะละเลยมิได้

สิ่งสำคัญในยุคที่อินเทอร์เน็ตย่อโลกให้เล็กลง การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารทางสื่อสารสนเทศเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว การเก็บบันทึกเรื่องราว ผ่านตัวอักษรได้เริ่มแปรเปลี่ยนจากอดีตที่มีการบันทึกลงบนใบลานและกระดาษได้เปลี่ยนมาเป็นการบันทึกในระบบดิจิทัล โดยมีคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือสารพัดประโยชน์สำหรับโลกยุคใหม่

การฟื้นฟูอักษรไทยน้อยจึงปฏิเสธไม่ได้ที่จะสร้างตัวอักษรสำหรับใช้ในระบบคอมพิวเตอร์ เป็นการปฏิบัติที่สำคัญสำหรับระบบภาษาเขียนของอักษรไทยน้อย ซึ่งเป็นตัวอักษรสำคัญในการรับรู้ในกลุ่มชนกลุ่มน้ำโขง

การสร้างอักษรไทยน้อยสำหรับคอมพิวเตอร์

จากการที่ผู้เขียนมีความสนใจในอักษรโบราณอีสาน และมีโอกาสได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจารคำภีร์ใบลานโดยได้รับการสอนตามวิธีโบราณจากพระครูสีลสาราภรณ์

วัดป่าสักคาราม บ้านท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในสมัยที่บวชเรียน อีกทั้งได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมจากผู้รู้หลายท่าน กอปรกับมีทักษะในทางวิศวกรรมและศิลปะเป็นพื้นฐานจึงได้สร้างอักษรไทยน้อยสำหรับคอมพิวเตอร์ขึ้น

การสร้างอักษรไทยน้อยสำหรับคอมพิวเตอร์ในเรื่องของเครื่องมือและเทคนิคนั้นไม่ใช่เรื่องยาก เนื่องจากปัจจุบันมีโปรแกรมสำเร็จรูปเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้าง โดยผู้เขียนได้เลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Macromedia Fontographer เป็นเครื่องมือ และได้ใช้รูปแบบอักษรจากคำภีร์โบราณฉบับต่าง ๆ ที่จารด้วยอักษรไทยน้อยเป็นต้นแบบ

การสร้างอักษรไทยน้อยสำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีข้อจำกัดสำคัญ ๓ ประการ กล่าวคือ

๑. การกำหนดวางตำแหน่งอักษร เนื่องจากตัวอักษรไทยน้อยมีจำนวนพยัญชนะน้อยกว่าอักษรไทย และมีรูปสระและเครื่องหมายพิเศษที่ใช้เฉพาะอีกจำนวนหนึ่ง จึงทำให้การกำหนดไม่สามารถกำหนดได้ตรงตามตำแหน่งของแป้นพิมพ์อักษรไทย ในขณะเดียวกันเมื่อเทียบเคียงกับการวางตำแหน่งอักษรลาวปัจจุบันบนแป้นพิมพ์ต่างมีข้อจำกัดไม่สามารถหาข้อสรุปที่ลงตัวได้ เนื่องจากมีการลดทอนและเพิ่มทั้งสระ พยัญชนะ และเครื่องหมายพิเศษอื่น ๆ เข้ามาอีก ผู้เขียนจึงได้คำนึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดตำแหน่งอักษรบนแป้นพิมพ์ กล่าวคือ แป้นพิมพ์ที่จะใช้วางตำแหน่งตัวอักษรจะใช้ทั้งหมด ๔๗ แป้นซึ่งสามารถวางตำแหน่งได้ทั้งหมด ๕๓ ตัวอักษร จึงเป็นข้อกำหนดที่จะต้องหาอักษรและเครื่องหมายพิเศษต่างๆ มาวางเท่าที่จำเป็น คือเท่าที่ปรากฏใช้

อยู่ในคำภีร์โบราณที่ได้นำมาเป็นต้นแบบ โดยกำหนดให้พยัญชนะ สระ และเครื่องหมายสำหรับอักษรไทยน้อยที่สามารถเทียบเคียงได้กับพยัญชนะ สระ และเครื่องหมายของอักษรไทยภาคกลางอยู่ตำแหน่งตรงกัน เช่น d ตรงกับ ก เป็นต้น ส่วนพยัญชนะ สระ และเครื่องหมายที่ต่างออกไปได้กำหนดตามความเหมาะสม

๒ รูปลักษณะของอักษรไทยน้อยที่สร้างได้ประมวลโดยภาพรวม เทียบเคียงให้เป็นกลางที่สุด เนื่องจากคำภีร์โบราณต้นฉบับแต่ละผูกรั้นจารด้วยลายมือ จึงมีลีลาการจารที่แตกต่างกัน จนไม่อาจหาข้อยุติที่ลงตัวสมบูรณ์ได้ จึงจะได้นำเสนอรูปลักษณะอักษรไทยน้อยสำหรับคอมพิวเตอร์ที่สร้างเป็นตัวอย่างดังนี้

ก	ข	ฅ	จ	ค	ค
ง	ง	จ	จ	ช	ช
ด	ด	ต	ต	ฎ	ฎ
ฒ	ท	น	น	บ	บ
ป	ป	ผ	ผ	ฝ	ฝ
พ	พ	ฝ	ฝ	ม	ม
ย	ย	ล	ล	ว	ว
ศ	ส	ห	ห	อ	อ
ษ	ฮ	ฮ	ฮ	อ	อ

และอักษรนำอีก ๓ ตัวได้แก่

ฌ	หม	ฌ	หน	ฌ	หล
---	----	---	----	---	----

นอกจากนี้ยังได้สร้างตัวที่เป็นตัวห้อยสระ และเครื่องหมายพิเศษเพื่อให้สามารถถ่ายทอดและสร้างสรรค์เอกสารที่บันทึกด้วยอักษรไทยน้อยได้

ตำแหน่งอักษรไทยน้อยที่สร้างขึ้นเทียบกับตำแหน่งเป็นพิมพ์ภาษาอังกฤษ

~	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	-	=
๕	,	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๑
๒	/	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๑	๒	๓
Q	W	E	R	T	Y	U	I	O	P	[]	\
๑	"	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๑	๒	๓
๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๑	๒	๓	๔
A	S	D	F	G	H	J	K	L	:	"		
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๑	๒	๓
๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖
Z	X	C	V	B	N	M	,	.	/			
()	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๑
๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๑	๒	๓	๔

อักษรไทยน้อยสำหรับคอมพิวเตอร์ชุดนี้ ผู้สร้างได้กำหนดชื่อ THN_WARASUTTO โดย THN หมายถึงไทยน้อย และเอาฉายา "วรสาทร" แปลว่าผู้มีศรัทธาอันประเสริฐ ซึ่งเป็นฉายาที่ได้รับสมัญญานามเรียนเป็นคำสร้อย และผู้สร้างตั้งใจที่จะสร้างอักษรแบบ THM_WARASUTTO สำหรับอักษรธรรมอีสานและ THK_WARASUTTO สำหรับอักษรขอมไทย ซึ่งจะได้ออกมาต่อไป

๓. ข้อจำกัดจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เนื่องจากการสร้างได้กำหนดการจัดวางแทนที่ตำแหน่งอักษรภาษาอังกฤษเพื่อลดปัญหาคำสั่งในการ

ปรับรูปแบบอัตโนมัติในฟังก์ชันภาษาไทย นอกจากนี้ การสร้างอักษรไทยน้อย THN_WARASUTTO ยังเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการพัฒนา เพื่อใช้กับระบบคอมพิวเตอร์ ดังนั้นจึงยังมีข้อจำกัดในการติดตั้งสำหรับการใช้งานในระบบวินโดวส์ โปรแกรม Microsoft offices และโปรแกรมอื่นๆ อยู่บ้าง แต่งานหลักในยุคแรกเริ่มเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์นี้น่าจะยังเป็นการบันทึกเรื่องราวทั้งเก่าและใหม่ ดังนั้นโปรแกรมที่สำคัญที่ใช้น่าจะยังเน้นที่กลุ่มโปรแกรม Microsoft offices ซึ่งผู้สร้างได้ทดลองใช้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจสำหรับการเริ่มต้นการใช้อักษรไทยน้อยในระบบสารสนเทศยุคโลกาภิวัตน์

อย่างไรก็ตามผู้สร้างตระหนักเสมอว่ารูปแบบอักษรไทน้อยนี้เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษลุ่มน้ำโขง โดยแท้ คนเป็นแต่เพียงผู้นำมาปรับให้เหมาะสมกับยุคสมัย จึงไม่อาจจะทำตัวเป็นโจรทางวิชาการที่ถกถวยมาเป็นสมบัติส่วนตัว หากแต่มุ่งหวังจะให้เป็นที่มรดกของแผ่นดิน จึงมีเจตจำนงที่จะไม่สงวนสิทธิ์การใช้งานแต่อย่างใด

การใช้งาน THN_WARASUTTO

การใช้งานอักษรไทน้อยสำหรับระบบคอมพิวเตอร์นี้เริ่มจากการที่ผู้ใช้จะต้องติดตั้งฟอนท์ THN_WARASUTTO ในระบบปฏิบัติการวินโดวส์ ดังนี้

เลือก Start >> Settings>> Control Panel>> Fonts>> Install New font...>> เลือก Drives และ Folder ที่เก็บฟอนท์ THN_WARASUTTO>> เลือก ฟอนท์ THN_WARASUTTO >> OK

หลังจากนั้นเป็นขั้นตอนการยกเลิกคำสั่งพิเศษต่างๆ เพื่อให้สามารถใช้แบบอักษรไทน้อย THN_WARASUTTO ได้อย่างสมบูรณ์ โดยเปิดใช้โปรแกรม Microsoft Word แล้วทำดังนี้

เลือก Tools>> Auto Correct option>> Auto Format As You Type>> คลิกเครื่องหมายถูกออกให้หมด>> OK จะสามารถใช้งานได้สมบูรณ์

ความเข้าใจในเรื่องอักษรวิธีของอักษรไทน้อย และการจดจำตำแหน่งต่างๆ ของตัวอักษรไทน้อยบนแป้นพิมพ์จะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้สามารถใช้งาน THN_WARASUTTO ได้ดียิ่งขึ้น

การทดลองใช้ THN_WARASUTTO พิมพ์วรรณกรรมจากคำภีร์ไบเบิลเรื่องทำวาบาลิง

ບັດມີຂາຈັກ ວັມທາມອມ ວັດຕະມັງ ວິ ວັງ
ຂໍໄຫ ບຸມຊຸຍ ຊູຂາວິຍົມ ແດທອມ
ອັມວາ ທັດສາມິວ ມິ່ຍໂມຊຸມຂິດ ກໍດິເມີ
ຂໍໄຫ ງາມຍິງວິມ ໄຫເອິງຊາເອິງ
ອັມວາທິບພະຈັກຊຸ ຕາດາໄທວຸງ ກໍດິທອມ
ຂໍໄຫ ງາມຍິງວາ ອິມແຕມແຕງວິງ ແດທອມ
ແສ່ມວາ ເວະກາຍາງ ຫາໄຫພິທຸກ ຈິງເທິມ
ອັມວາ ມາມໝູ່ຍາງ ຫິເວັທຊຸວັພັມ ແດທອມ
ອັມວາ ມາມະກອມຊຸຊາວິຊຸມຂິດ ຈິງແວວ
ຂໍແກ ສາວພິມອງ ທິງແວວອາວຸງ ແດເມີ...

การทดลองใช้ THN_WARASUTTO พิมพ์
ประวัติเมืองมุกดาหารตามต้นฉบับเดิม

☸ คำไท่ทามพญาละเวีววิจิวัดจาววาว
(แม่รัก) เมืองมุกดาหาร พอมด้วยภูมิภามຂໍ
ทำคำไท่ทาม...

การทดลองใช้ THN_WARASUTTO พิมพ์
คำราชาจากคำภีร์ไบเบิล

☸ ຍາຊະດາວຸງ ໄຫເອິງຂໍດເດີມິງ ສາກ
ຫາມາງມິງ ສາກຜັກອິດໄຫມິງ ຫົວໜຸວແມວມິງ
ຫາຫົວມິງ :: ໄຫດິມກິມແວ :: ດາງມິບາງ ໑ ...

การทดลองใช้ THN_WARASUTTO พิมพ์
เพลงอีสานบ้านเฮา

"ທອມດອກຜັກກະແຍງ ຍາມດາແດງດາວິງມາ
ແລງໄຊງຈະມາ ສ່ອງຍາມດາ ສ່ອງສ່ວມໄ"

จากตัวอย่างการใช้งานอักษรไทน้อย THN_WARASUTTO นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงรูปลักษณ์อักษรไทน้อยที่สร้างขึ้น และการใช้งานเพื่อบันทึกสื่อสารสนเทศสำหรับยุคโลกาภิวัตน์ในช่วงที่กระแสท้องถิ่นนิยมได้รับการพลิกฟื้นให้กลับคืนมาแล้ว ยังช่วยทำให้เราได้เห็นช่องทางความหวังในการกลับไปสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นลุ่มน้ำโขงให้ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อรับใช้สังคมปัจจุบันและอนาคตอย่างเหมาะสมต่อไป

ผู้เขียนต้องการย้ำอีกครั้งหนึ่งว่าการประดิษฐ์ตัวอักษรไทน้อยสำหรับคอมพิวเตอร์นี้ไม่ใช่เป็นการสร้างสรรค์ตัวหนังสือชนิดใหม่ เป็นแต่เพียงการเก็บรูปแบบตัวอักษรเดิมที่บรรพชนสร้างไว้ในยุคหนึ่งมาบูรณาการกับการใช้งานสื่อสารสนเทศในอีกยุคหนึ่ง

การประดิษฐ์อักษรไทน้อยสำหรับคอมพิวเตอร์ THN_WARASUTTO ได้รับแรงบันดาลใจหลังจากเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "โครงการเขียนหนังสือจากอักษรโบราณไทน้อย" จัดโดยศูนย์วิจัยพหุศาสตร์สังคมลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ระหว่างวันที่ ๗ - ๑๐ เมษายน ๒๕๔๘ จึงขอขอบคุณทางศูนย์ฯ วิทยากร และสมาชิกผู้ร่วมอบรมทุกท่าน หากมีความประสงค์จะร่วมพัฒนาติดต่อที่ อาจารย์ยุทธพงศ์ มาตรฐานพิเศษ โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ อ.นามน จ.กาฬสินธุ์ ๔๖๒๓๐ โทร ๐-๑๖๐๐-๘๕๐๔ E-mail: Yoothapong@chaiyo.com และสามารถ Download อักษรไทน้อย THN_WARASUTTO สำหรับติดตั้งบนคอมพิวเตอร์ได้ที่ <http://www.ksu.ac.th> หรือ <http://www.plurality.net>

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา พิณทอง. (๒๕๔๐). ประเพณีโบราณไทยอีสาน. พิมพ์ครั้งที่ ๘. อุบลราชธานี : ศิริธรรมออฟเซต.
- พระธรรมราชานุวัตร. (๒๕๓๗). อรรถนิทาน ตำนานพระธาตุพนม(พิศดาร). พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพฯ : นิลนาราการพิมพ์.
- พรสวรรค์ พลอยแก้ว. (๒๕๔๘). "โครงการนำร่องการบูรณาการตัวเขียนไทยน้อยเข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาลูกอีสาน," วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง. ๑(๑): ๑๔๕; มกราคม-เมษายน.
- สมชาย นิลอาธิ. (๒๕๔๔). โลกทัศน์จากคัมภีร์โบราณ : คติชนและวิถีชีวิต. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เรื่อง "การสำรวจสถานภาพองค์ความรู้จากคัมภีร์โบราณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย.

การสืบทอดภูมิปัญญาอันมีคุณค่าจากสื่อสารสนเทศที่บรรพชนได้สร้างสรรค์ไว้ นอกจากจะเรียนรู้ข้อมูลจากสื่อโดยตรงแล้วยังจำเป็นที่จะต้องเข้าใจบริบทและโลกทัศน์ของท่านด้วย ตัวอักษรจึงเป็นเพียงหน้าต่างบานแรกที่จะเข้าไปเรียนรู้อดีตเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนอนาคต ดังภาษิตที่ว่า "เมื่อไม่รู้ที่มา ก็ไม่อาจจะพบทางไป"

การฟื้นฟูอักษรไทน้อยเพื่อให้กลับมามีบทบาทกับสังคมอีสานในฐานะภาษาราชการท้องถิ่นจึงเป็นหน้าที่ของชาวอีสานทุกคน และการปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับการใช้สื่อสารสนเทศสมัยใหม่ จะช่วยต่อลมหายใจของอักษรไทน้อยให้โลดแล่นอย่างสง่างามควบคู่กับสังคมอีสาน และเป็นมรดกของลุ่มน้ำโขงในโลกยุคโลกาภิวัตน์สืบไป